

HAZIRLAYANLAR

Ahmet OKUR

Çocuk Hizmetleri Genel Müdür V.

Bayram İNCE

Çocuk Hakları Daire Başkanı

Mustafa BİLİR

Araştırmacı –Birim Sorumlusu

Yetişkin Temsilciler alıřma Grubu

Zeynel Abidin ŐENLİK	Adıyaman
Hakan ŐAHİNKOL	Ankara
Aynur KURTAY	Aydın
Veysel YAŐAR	Batman
Yasemin AKKUZU	Bingöl
Özlem KİBAR	Düzce
Seda KARPUZ	Gaziantep
Elif Hayriye BOŐLUK	Giresun
Merve ÜREMİŐ	Hatay
Sefa BEYAZ	Hatay
Hakan DEMİR	İzmir
Ali Arslan SAK	KahramanmaraŐ
Yılmaz ÇELİK	Konya
Elif Naz YAKIN	Manisa
Mehmet Selim ÖZEL	Mardin
Özüm YILMAZ	Muğla
Cansu BULUT	Ordu
Dilara SOLMAZ	UŐak
Fatma BAYTEKİN	Zonguldak
Müzeyyen SELİM	HGM
Fikret YAMAN	HGM
Murat ASLAN	HGM

SUNUŞ

Ülkemiz tarih boyunca, en zor zamanlarında dahi, en değerli varlıkları olan çocuklarını hep korumuş, öncelik vermiş ve çocuklara mutlu, güvenli ve aydınlık bir gelecek hazırlanmasına özel bir önem atfetmiştir.

Bu bağlamda, çocuğun korunmasında aile ve Devletin yükümlülükleri Anayasamızla güvence altına alınmıştır. Anayasamızda çocuklara yönelik alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz denilmekte ve ailenin korunması ile çocuk haklarına özel olarak atıfta bulunularak çocuklara verilen önem özellikle vurgulanmıştır. Çocukların iyi birer fert olarak yetiştirilmesi, eğitimi, sağlığı ve aile bütünlüklerinin korunması gibi konulara hükümet programlarında da öncelikli olarak yer verilmektedir.

Ayrıca, Ülkemiz BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme dâhil çocukları ilgilendiren uluslararası birçok sözleşmeye taraf olmuştur.

Bakanlığımız ulusal ve uluslararası hükümlerden kaynaklı görev ve yükümlülükleri doğrultusunda, fert, aile ve dezavantajlı gruplar başta olmak üzere toplumun bütün kesimlerine önemli hizmetler sunmaktadır. Bunların başında da en incinebilir durumda bulunan çocuklar gelmektedir.

Bu nedenle, çocuk haklarına saygı kültürünün oluşturulması ve çocuklarımızın hak ettikleri güvenli sosyal ve ekonomik ortamlarda yetişmeleri konusunda çalışmalarımızı yürütürken, siz değerli çalışanlarımızın göstermiş olduğu çabalar, sunduğu hizmetler büyük önem taşımaktadır.

İnsan odaklı hizmet anlayışımız doğrultusunda, dinamik bir yapıda hizmetlerini sürdüren personelimizin desteklenmesi, hizmetlerini daha etkin ve verimli kılınmasına yardımcı olunması amacıyla bu rehber hazırlanmıştır.

“Çocuk Hakları İl Yetişkin Temsilci Rehberi” nin hazırlanmasında emeği geçen arkadaşlarımıza teşekkür eder, Bakanlığımıza hayırlı olmasını dilerim.

Dr. Sema RAMAZANOĞLU
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

GİRİŞ

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, ülkemiz tarafından 1990 tarihinde imzalanmış ve 1995 yılında yürürlüğe girmiştir.

Ülkemizin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, taraf olan ülkelere çocuk haklarının korunması, çocukların temel gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik düzenlemelerin yapılması ve çocukların potansiyellerini hiçbir ayırım gözetmeksizin eksiksiz biçimde geliştirebilmeleri için gerekli fırsatların oluşturulması konusunda bir takım bağlayıcı yükümlülükler, görev ve sorumluklar yüklemektedir.

Türkiye’de 2011 yılına dek, Devlet Bakanlığı’na bağlı bir kurum olarak çalışan (Mülga) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin uygulanması ve izlenmesinden sorumlu “Koordinatör Kuruluş” olarak görevlendirilmiştir. Bilindiği üzere, 03.06.2011 tarih ve 633 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuştur. Yeniden yapılanma sonucu, Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin uygulanması ve izlenmesinden sorumlu “Koordinatör Kurum” olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na bağlı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü belirlenmiştir.

“Koordinatör Kurum” olma sorumluluğu doğrultusunda, Bakanlığımızın sözleşmenin ilke ve hükümlerinin toplumun tüm kesimleri tarafından öğrenilerek hayata geçirilmesi, ulusal düzeyde izleme ve gerekli eşgüdüm çalışmalarının yürütülmesi, ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesi, koordine edilmesi, çocuk hakları ile ilgili konularda görüş ve tavsiyelerde bulunulması, ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtım ve bilinçlendirme faaliyetlerinin yapılması gibi görevleri bulunmaktadır.

Bakanlığımızca çocuk hakları kapsamında yürütülecek faaliyetlerin önemli bir unsuru da çocuk katılımı ile faaliyetlerin planlanması ve yürütülmesidir.

İllerde çocuk hakları ile ilgili iş ve işlemlerin ilgili kurum, kuruluşlar ve çocuklar ile işbirliği ve koordinasyon içerisinde yürütülebilmesi amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar Çocuk Hakları İl Yetişkin Temsilcisi görevlendirilmiştir.

Bu rehber, çocuk hakları ile ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesinde Çocuk Hakları İl Yetişkin Temsilcisi olarak görevlendirilen personele yol göstermesi amacı ile yürürlükteki mevzuat ve düzenlemeler dikkate alınarak hazırlanmıştır.

ÇOCUK HAKLARI

İL YETİŞKİN TEMSİLCİSİ
REHBERİ

İL YETİŞKİN TEMSİLCİSİ

İl Yetişkin Temsilcisi

Çocuk hakları il yetişkin temsilcisi, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü adına ildeki çocuk hakları ile ilgili iş ve işlemlerin koordinasyonundan sorumlu kişidir.

Çocuk Hakları İl Yetişkin Temsilcilerinin Görevlendirilmesi

Çocuk Hakları İl Yetişkin Asil ve Yedek Temsilcisi'nin görevlendirilmesinin Valilik oluruyla yapılması, görev değişikliklerinde de aynı yöntemin izlenmesi gerekmektedir. Alınan Valilik oluruyla, asil ve yedek yetişkin temsilcilerin iletişim bilgilerinin en kısa zamanda e-posta ve resmi yazıyla Bakanlığımızın Çocuk Hakları Daire Başkanlığı'na gönderilmesi gerekir.

Burada ifadesini bulan "yedek temsilci" kavramı sadece asil temsilcinin olmadığı yerlerde devreye girme şeklinde değil, tüm çalışmalarda eş güdüm içerisinde ortak hareket edilmesi şeklinde anlaşılmalıdır.

İl genelinde yapılacak çalışmalarda, İl Müdürlüğüne bağlı diğer kuruluşların yöneticileri yapılacak etkinliklerde iş birliği içerisinde her türlü kolaylığı sağlar.

İl Yetişkin Temsilcisinin Görev ve Sorumlulukları

Çocuk Hakları İl Yetişkin Temsilcisi öncelikle, çalıştığı ilde çocuk hakları adına yürütülecek faaliyetlerde kolaylaştırıcı ve koordinatör olarak rol üstlenir.

A. Çocuk Hakları İle İlgili Genel Görev ve Sorumluluklar

- Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin ilke ve hükümlerinin yetişkinler ve çocuklar tarafından öğrenilerek hayata geçiril-

mesine yönelik, tanıtım kampanyası, forum, konferans, kongre, seminer, sempozyum vb. etkinlikler düzenlemek.

- Çocuk Hakları ile ilgili yazılı, görsel materyal hazırlamak ve ilgili yerlere dağıtmak.
- ASPB İl Müdürlüğü adına İl Geneli Çocuk Hakları Yıllık Eylem Planı'nı (Çocuk Hakları Çocuk Danışma Kurulu ve Çocuk Hakları İl Çocuk Komitesi'nin eylem planlarını da dikkate alarak) hazırlamak.
- Yapılacak etkinliklerle ilgili bütçe planlamasını yapmak, gerektiğinde Çocuk Hakları Dairesi Başkanlığı'ndan bütçe istemek ve tahsis edilen bütçenin harcanmasını takip etmek.
- ASPB İl Müdürlüğü adına ilgili kamu kurumları, STK'lar ve diğer kurumlarla işbirliği ve eşgüdüm içerisinde çalışmalarını yürütmek.
- Çocuk hakları ile ilgili yapılan toplantıların, etkinliklerin ve planlanan çalışmaların rapor haline dönüştürülmesini sağlamak.
- Raporların İl Müdürlüğü ile Genel Müdürlüğe gönderilmesini ve arşivlenmesini sağlamak.
- İdare tarafından verilen diğer görevleri yürütmek.

B. Çocuk Hakları İl Çocuk Komiteleri İle İlgili Görev ve Sorumluluklar;

- İlgili mevzuat hükümleri doğrultusunda İl Çocuk Hakları Komitesi'nin oluşturulmasını ve düzenli olarak işlemlerini sağlamak.
- Çocuk katılımı hakkında farkındalık arttırmak, komitelerin tanıtılmasına, üye sayısının arttırılmasına ve komite

çalışmalarına destek sağlanmasına yönelik çalışmalar yapmak, yapılmasını sağlamak.

- Komitenin amacı, işleyişi, çalışma usul ve esasları, yasal dayanağı, görev ve sorumlulukları, kimlerin üye olabileceği, örnek komite çalışmalarının da yer aldığı Çocuk Hakları İl Çocuk Komitesi Tanıtım Kılavuzu'nu hazırlamak ve tüm çocukların (özel desteğe ihtiyacı olan, engelli vb.) erişimine uygun ortamlarda bulunmasını sağlamak.
- Komitenin her yıl nisan ve ekim ayında olmak üzere yılda iki kez olağan, ihtiyaç halinde ise olağanüstü toplantısını sağlamak.
- Çocuk Hakları İl Çocuk Komitesinin "Yıllık Eylem Planı"nın komite üyesi çocuklar tarafından hazırlanmasını sağlamak.
- Çocuk Hakları İl Çocuk Komitesinin faaliyetlerini, belirlenen "Yıllık Eylem Planı"na göre uygulanmasını sağlamak.
- Çocuk Hakları İl Çocuk Komitesi tarafından hazırlanacak "Yıllık Eylem Planı"nda, Çocuk Danışma Kurulu'nca alınan kararların da dikkate alınmasını sağlamak.
- Komite tarafından çocuk hakları ile ilgili yapılan toplantıların, etkinliklerin ve planlanan çalışmaların çocuk komitesince rapor haline dönüştürülmesine rehberlik etmek.
- Çocuk hakları kütük defterine komiteye üye çocukların kayıt edilmelerini sağlamak. Ayrıca kütük defterinin bir örneğinin bilgisayar ortamında da tutulmasını sağlamak.
- Raporların İl Müdürlüğü ile Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne gönderilmesini ve arşivlenmesini sağlamak.

ÇOCUK HAKLARI

İL YETİŞKİN TEMSİLCİSİ
REHBERİ

DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Bütçeleme Kapsamında Dikkat Edilecek Hususlar

- Çocuk hakları ile ilgili etkinliklerin uluslararası, ulusal ve yerel kaynakları da (IPA, AB Projeleri, Kalkınma Ajansları, SODES Projeleri vb.) harekete geçirebilecek şekilde projelendirilerek yapılmasını sağlamak.
- Bütçe ihtiyacının belirlenmesinde yerel kaynaklardan elde edilecek desteklerin de dikkate alınmasını sağlamak.
- Talep edilen bütçe kalemlerinin ayrıntılı bir şekilde belirlenmesi ve gerekçelendirilmesini sağlamak.
- Bütçe taleplerinin Çocuk Hakları Dairesi Başkanlığı'ndan en az bir ay öncesinden resmi yazı ile yapılmasını sağlamak.
- Tahsis edilen bütçenin ihtiyaçlar doğrultusunda harcanmasının takip edilmesini sağlamak.

Raporlama Kapsamında Dikkat Edilecek Hususlar

Çocuk hakları ile ilgili yapılan toplantıların, etkinliklerin ve planlanan çalışmaların ASPB İl Müdürlüğü adına rapor haline dönüştürülmesi, Çocuk Hakları Yetişkin Temsilcisi'nin görev ve sorumlulukları arasındadır.

Raporlar Bakanlığın belirlediği formatta ve şu andaki yürürlükteki mevzuat hükümleri doğrultusunda her yıl Mayıs ve Kasım aylarında hazırlanacak ve Bakanlığa gönderilecektir.

Raporlar iki türlü hazırlanacaktır.

1. Çocuk Hakları İl Çocuk Komitesi tarafından sürdürülen ve planlanan çalışmalar ile ilgili çocuklar tarafından hazırlanan raporlar.
2. Çocuk Hakları İl Yetişkin Temsilcisi tarafından ASPB İl Müdürlüğü adına il genelinde sürdürülen çocuk haklarını ilgilendiren tüm çalışmalar ile ilgili çocuk komitesi çalışmalarını da kapsayacak şekilde hazırlanan raporlar.

Proje Hazırlanmasında Dikkat Edilecek Hususlar

Çocuğun üstün yararı doğrultusunda, haklarının korunması, yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarının uluslararası standartlarda uygulanabilmesi, gerekli tüm koşulların iyileştirilmesi ve çocukların hayata daha etkin ve mutlu katılımlarının sağlanabilmesi için tüm paydaş ulusal ve uluslararası kurum/kuruluşlara, sivil toplum kuruluşlarına ve yerel yönetimlere önemli görevler düşmektedir.

Bu bağlamda çocuk hakları ile ilgili etkinliklerin uluslararası, ulusal ve yerel kaynakları da (IPA, AB Projeleri, Kalkınma Ajansları, SODES Projeleri vb.) harekete geçirebilecek şekilde projelendirilerek yapılması esastır.

Genellikle proje başvuruları belirlenmiş tarihler arasında yapıldığından proje teklif çağrısı süreçlerinin takip edilmesi gerekmektedir.

- Uluslararası fonlar için AB Bakanlığı
(<http://www.yereldeab.org.tr/>, Ulusal Ajans, ÇSGB
(ikg.gov.tr)

- Ulusal fonlar için yörenizdeki Kalkınma Ajansı (web siteleri ve yatırım destek ofisleri), SODES uygulanan iller için (sodes.gov.tr),

Proje teklif çağrılarında tüm süreç yapılandırıldığından kılavuzların adım adım takibi büyük önem arz etmektedir. Proje teklif çağrılarında belirtilen öncelik alanlarına ve yararlanıcılara ilişkin bilgileri ayrıntılı olarak inceleyip projenin buna göre yapılandırılması gerekmektedir.

Projelerin farklı kurumlarla işbirliği ile gerçekleştirilmesine ve sürdürülebilir faaliyetlere yer verilmesine dikkat edilmelidir. Proje kabulünde artı puan getirecek faaliyetlerin, grupların ve işbirliklerinin (proje mahiyetini bozmayacak şekilde) projeye eklenmesine ihtimam gösterilmelidir.

Sosyal içerme alanında proje teklif çağrılarına yönelik iyi uygulama örnekleri izlenmelidir. Mümkünse farklı kurumların yürüttüğü projelere paydaş olarak katılarak proje yürütme süreçlerine aşinalık kazanılmalıdır.

Proje uygun ve uygun olmayan maliyetleri dikkate alınarak bütçeleme yapılmalıdır. Bütçe ve satın alma konularında ilgili proje teklif çağrısını yapan kuruluşla görüş alış veriş yapılmalıdır.

Çocuk Hakları İl Çocuk Komitelerinin Oluşturulmasında Dikkat Edilecek Hususlar

- Çocuk Hakları İl Çocuk Komitesi; öğrenciler, okul öğrenci meclis başkanları, okulların çocuk hakları kulübü öğrencileri, çalışan çocuklar (sokak, hizmet sektörü, sanayi, tarım vb.), suça sürüklenen çocuklar, ASPB İl

Müdürlüklerine bağlı kuruluşlarda korunma ve bakım altında olan çocuklar, engelli çocuklar ile gençlik merkezlerine devam eden çocuklardan oluşur.

- Çocuk Hakları İl Çocuk Komitesi'ne isteyen her çocuk üye olabilir.
- Komite üyeleri; iki yılda bir yaptıkları seçimle, bir kız ve bir erkek eş başkan ile kız ve erkek sayısı eşit 10 asil ve 10 yedek üye olmak üzere "Komite Yürütme Kurulu" nu oluşturur.
- Komite yönetimi kendi iç işleyişine yönelik esasları belirleyerek, ilçelerde ihtiyaca yönelik alt komiteler oluşturabilir.

Çocuk Haklarına Yönelik Eğitim ve Faaliyetlerde Dikkat Edilecek Hususlar;

- Eğitim ve faaliyetlerin mümkün olduğunca çocuklar tarafından organize edilmesi, düzenlenmesi ve uygulanması yetişkin temsilcisinin ise rehberlik düzeyinde rol üstlenmesi.
- İl Çocuk Hakları Komite üyesi çocukların akrandan akarana yöntemiyle yapacakları eğitimlerde kolaylaştırıcı olunması.
- Planlanan faaliyetlerde diğer kurum ve kuruluşlardan çocuk katılımı öngörülüyorsa ilgili kurumlardan resmi izinlerin alınması.

- Planlanan faaliyetlerin bütçeleme çalışmasının mutlaka yapılması ve Bakanlıktan herhangi bir bütçe istenmesi durumunda en az bir ay öncesinden ilgili birimlerden bütçe ödeneğinin istenmesi.
- Düzenlenecek faaliyetlerle ilgili faaliyet planı doğrultusunda gerekli izin ve onayların alınması.
- Faaliyetler doğrultusunda gerekli araç gereç hazırlığının önceden yapılması.
- Faaliyetlerde raporlamayı kolaylaştıracak dokümanların (fotoğraf, video vb.) toplanmasına ve rapor ekinde yer almasına rehberlik edilmesi.

Çocuk Hakları İle İlgili Yapılacak İl Dışı Ziyaret ve Görevlendirmelerde (çocuk forumu, danışma kurulu vb.) Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- Katılması planlanan toplantının gündemi hakkında bilgi edinilerek toplantıya katılacak komite üyesi çocuklara gerekli bilgilendirilmenin yapılarak toplantıya hazırlıklı bir şekilde katılımlarının sağlanması.
- Komite üyesi çocuğun velisinden ya da vasisinden çocuğun katılımıyla ilgili muvaffakatnamenin (veli izin belgesi) alınması.
- İl dışı ziyaretlerde mutlaka valilik olurunun alınması, ziyaret süresince valilik olurunun ve çocukların kimlik belgelerinin yanında bulundurulması.

Yetişkin Temsilcisinin Dikkat Etmesi Gereken Diğer Hususlar

- Toplantının niteliğine göre katılımcı çocukların yaş ve eğitim özelliklerine dikkat edilmesi.
- İl dışı ziyaretlere katılacak mülteci/ yabancı çocuklar hakkında alınan valilik olurunun Göç İdaresi İl Müdürlüğü'ne bildirilmesi, bildirim yazısında Göç İdaresi İl Müdürlüğü tarafından çocuğun gittiği İl Göç İdaresi İl Müdürlüğü'ne de bildirilmesinin istenmesi.
- Çocuklarında katılımıyla yapılacak il dışı görevlendirilmelerinde harcırah kanunu (özellikle 4. maddesinin 2. bendine dikkat edilmesi) hükümleri doğrultusunda işlem yapılması.
- Görev değişikliği durumunda yetişkin temsilcinin, yeni başlayan yetişkin temsilciye evrak, belge ve dokümanları teslim ederek ve aktarılması gereken bilgileri aktararak görevin tamamlanması. Ayrıca bir toplantı aracılığıyla İl Çocuk Hakları Komitesi'ne yeni yetişkin temsilcisinin tanıştırılmasının sağlanması.
- Çocuk Hakları Komitelerinin çalışmaları için gerekli mekânın (çocuk hakları odası) oluşturulmadığı illerde odanın oluşturulmasıyla ilgili çalışmaların başlatılması.
- Oda oluşturulmuş illerde odanın geliştirilmesiyle ilgili çalışmaların başlatılması.
- Çocuk hakları odasının tefrişatı gerekiyorsa ilgili kalemlerin kullanılarak ödenek istenilmesi.
- Çocuk Hakları Komitesi'nin faaliyetlerine imkân sağlayacak ödeneğin Bakanlığımızdan istenilmesiyle ilgili çalışmaların koordine edilmesi.

ÇOCUK HAKLARI

İL YETİŞKİN TEMSİLCİSİ
REHBERİ

**ÇOCUK HAKLARI
İL YETİŞKİN TEMSİLCİSİNİN
FAYDALANABİLECEĞİ
DOKÜMANLAR VE LİNKLER**

Çocuk Hakları İl Yetişkin Temsilcisinin Faydalanabileceği Dokümanlar ve Linkler

- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi
- Çocuk Satışı, Fahişeliği ve Pornografi İhtiyari Protokolü
- Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmasına İlişkin Ek İhtiyari Protokol
- Bireysel Başvuraya İlişkin Ek İhtiyari Protokol
- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi Gelişim Raporu
- Çocuk Hakları Ulusal İlk Raporu
- Birleştirilmiş İkinci Ve Üçüncü Rapor
- BM Çocukların Alternatif Bakımına İlişkin Rehber İlkeler
- Çocuk Dostu Adalet
- Fiziksel Cezalandırma Rehber
- Şiddete Karşı Entegre Strateji
- Lanzarote Sözleşmesi
- AK Strateji Belgesi
- Avrupa Konseyi Sosyal Sorumluluk Ek
- Çocuk Adalet Sistemi
- Çocuk Dostu Sağlık
- Çocuk Hakları ve Çocuk ve Aile Dostu Sosyal Hizmetler
- Tavsiye Kararı Engelli
- Çocuk Katılımı Değerlendirme Aracı

- Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi Ve Eylem Planı (2013-2017)
- Çocuk Hakları Kitabı
- Çocuk Hakları
- Çocuklar İçin İnternet Emniyet Oyunu
- Fiziksel Cezalandırma
- Kuruluş Bakımındaki Çocukların Hakları
- Çocuk Hakları İl Çocuk Komitelerinin Oluşturulması, Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönerge
- Çocuk Danışma Kurulunun Oluşturulması ve Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönerge
- Çocuk Katılımı El Kitabı

